

บทที่ 3

ระเบียบวิธีการวิจัย

การดำเนินการศึกษาวิจัยครั้งนี้ เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) โดยมุ่งเน้นการปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม (Participatory Action Research: PAR) และใช้กรอบการดำเนินการศึกษาตามแนวคิดการมีส่วนร่วมของชุมชน ซึ่งมีรายละเอียดเกี่ยวกับประชากรและกลุ่มตัวอย่าง วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูลและการวิเคราะห์ข้อมูล วิธีการวิเคราะห์ข้อมูล ขั้นตอนและเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย และแผนการดำเนินงาน โครงการวิจัย ตามลำดับ ดังนี้

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรที่ใช้ในการศึกษาวิจัยได้แก่ ตัวแทนจากเทศบาลตำบลแม่แรง สมาชิกกลุ่มผู้ผลิตผ้าฝ้ายทอมือบ้านดอนหลวง ตำบลแม่แรง อำเภอป่าซาง จังหวัดลำพูน กลุ่มตัวอย่างเป็นสมาชิกกลุ่มผ้าฝ้ายทอมือที่สมัครใจและสามารถเข้าร่วมกิจกรรมของโครงการวิจัยได้ ซึ่งมีจำนวนประมาณ 40 คน

การเก็บรวบรวมข้อมูลและการวิเคราะห์ข้อมูล

แหล่งข้อมูลที่ใช้ในการศึกษาวิจัย ทำการศึกษาเก็บรวบรวมข้อมูลจากทั้งแหล่งปฐมภูมิ และทุติยภูมิ โดยแต่ละแหล่งข้อมูลมีวิธีการเก็บรวบรวมข้อมูลและการวิเคราะห์ข้อมูล ดังนี้

- 1. ข้อมูลปฐมภูมิ (Primary Data)** เก็บข้อมูลจากสมาชิกกลุ่มผู้ผลิตผ้าฝ้ายทอมือบ้านดอนหลวง ตำบลแม่แรง อำเภอป่าซาง จังหวัดลำพูน ใช้เครื่องมือสำหรับการเก็บรวบรวมข้อมูล คือ การสนทนากลุ่มย่อย (Focus Groups Discussion) การสัมภาษณ์แบบเจาะลึก (In-depth Interviews) และการสังเกต (Observations) ทั้งนี้เพื่อสำรวจปรากฏการณ์ (Phenomena) และบริบทของชุมชน (Context) ที่ศึกษา ได้แก่ สภาพบริบทของชุมชนและกลุ่มผ้าฝ้ายทอมือ ปัญหาและความต้องการของกลุ่ม วิเคราะห์ศักยภาพของกลุ่ม การบริหารจัดการกลุ่ม การเสริมสร้างความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการบริหารจัดการและการพัฒนาชุมชน จากนั้น วิเคราะห์ข้อมูลและสรุปผลจากกิจกรรมข้างต้น แล้วรายงานผลด้วยการพรรณนาประกอบการวิเคราะห์

2. ข้อมูลทุติยภูมิ (Secondary Data) เก็บรวบรวมข้อมูลและสังเคราะห์ข้อมูลจากเอกสารที่เกี่ยวข้องกับการบริหารจัดการ การวิเคราะห์ SWOT การพัฒนาองค์การ เอกสารจากหน่วยงานภายนอกที่เกี่ยวข้องและให้การสนับสนุนกลุ่ม ได้แก่ เทศบาลตำบลแม่แรง และศึกษา ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับผ้าฝ้ายทอมือ จากนั้นใช้วิธีการวิเคราะห์เนื้อหา (Contents Analysis) แล้วรายงานผลเป็นการพรรณนาประกอบการวิเคราะห์

ขั้นตอนและเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

รูปแบบและเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย (Research Design and Methodology) ในครั้งนี้ ได้ กำหนดการดำเนินกิจกรรม การใช้เครื่องมือ และวัตถุประสงค์ของการใช้เครื่องมือ เป็นลำดับ ดัง ตารางที่ 3.1

ตารางที่ 3.1 กิจกรรมเครื่องมือ และวัตถุประสงค์ของการใช้เครื่องมือในการวิจัย

กิจกรรม (Activities)	เครื่องมือ (Methods)	วัตถุประสงค์ (Objectives)
ระยะที่ 1	<ul style="list-style-type: none"> - เอกสาร (Documents) - การสังเกต (Observations) - การสัมภาษณ์แบบเจาะลึก (In-depth Interviews) 	<p>เพื่อสำรวจปรากฏการณ์ (Phenomena) บริบทของชุมชน การทำธุรกิจชุมชน กิจกรรม การทอผ้า แปรรูปผลิตภัณฑ์ การสนับสนุน จากหน่วยงานที่เกี่ยวข้องสถานการณ์แวดล้อม อื่น ๆ และสภาพการดำเนินงานและการบริหารจัดการกลุ่มในปัจจุบัน</p>
ระยะที่ 2	<ul style="list-style-type: none"> - การทำเวทีชุมชน - การทำโฟกัสกรุป 	<p>เพื่อวิเคราะห์ศักยภาพของกลุ่ม โดยการ วิเคราะห์ SWOT รวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับการ ปัญหาในบริหารจัดการกลุ่ม แนวทางการแก้ไข ปัญหา และความต้องการของกลุ่ม</p>
ระยะที่ 3	<ul style="list-style-type: none"> - การศึกษาดูงาน - การจัดโครงการเสริม ความรู้ ความเข้าใจ 	<p>เพื่อพัฒนาการบริหารจัดการและศักยภาพของ กลุ่มให้เข้มแข็ง โดยการจัดไปศึกษาดูงานและ จัดกิจกรรมในโครงการเสริมสร้าง ความรู้ ความ เข้าใจเกี่ยวกับการบริหารจัดการและการพัฒนา กลุ่ม</p>

กิจกรรม (Activities)	เครื่องมือ (Methods)	วัตถุประสงค์ (Objectives)
ระยะที่ 4	- การสรุปผลการวิจัย	เพื่อสรุปผลการวิจัยและรวบรวมข้อเสนอแนะ ปัญหาและอุปสรรคต่าง ๆ ในการทำวิจัย เพื่อเป็นแนวทางในการต่อยอดในการวิจัย หรือปรับปรุงงานวิจัยในครั้งต่อไป
ระยะที่ 5	- การติดตามผล	เพื่อติดตาม ตรวจสอบ และประเมินผลจากการที่กลุ่มเข้าร่วมกิจกรรม
ระยะที่ 6	- การเผยแพร่งานวิจัย	เผยแพร่ข้อมูลที่ได้จากการวิจัยในรูปของซีดี เอกสารรายงานการวิจัย ให้กับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เพื่อใช้ประโยชน์ ต่อตนเอง สังคม หรือหน่วยงานต่อไป

ตามตารางที่ 3.1 แสดงถึงรูปแบบและเครื่องมือที่ใช้ในการดำเนินการวิจัย ได้แบ่งเป็น 6 ระยะ ซึ่งแต่ละระยะของการวิจัยจะแสดงถึงเครื่องมือและจุดประสงค์ของการใช้เครื่องมือ ดังนี้

ระยะที่ 1 การสำรวจข้อมูลเบื้องต้น จะเริ่มจากการศึกษาเอกสารที่เกี่ยวข้อง รวมทั้งการสังเกต เพื่อสำรวจปรากฏการณ์บริบทของชุมชน การทำธุรกิจชุมชน กิจกรรมการทอผ้า แปรรูปผลิตภัณฑ์ และสนับสนุนของหน่วยงานที่เกี่ยวข้องและสถานการณ์แวดล้อมโดยรวม และทำการสัมภาษณ์แบบเจาะลึก ประธานกลุ่ม อดีตประธานกลุ่มผ้าฝ้ายทอมือ สมาชิกแกนนำกลุ่ม เกี่ยวกับการดำเนินงานและการบริหารจัดการกลุ่ม รวมทั้งสัมภาษณ์แบบเจาะลึก นายกเทศมนตรี และรองปลัดเทศบาล ตำบลแม่แรง เกี่ยวกับการให้การสนับสนุนกลุ่มผ้าฝ้ายทอมือ

ระยะที่ 2 การศึกษาปัญหา ความต้องการและวิเคราะห์ศักยภาพของกลุ่ม โดยการทำเวทีชุมชน เพื่อศึกษาการรวมกลุ่ม การจัดการของกลุ่ม และสภาพการดำเนินงานในปัจจุบัน แบบมีส่วนร่วม โดยใช้การสังเกตการณ์ดำเนินงานของกลุ่มและการจัดสนทนากลุ่มย่อยหรือโฟกัสกรุ๊ป โดยให้ระดมความคิดเห็นเกี่ยวกับปัญหาและแนวทางการแก้ไขปัญหา ความต้องการของกลุ่ม การวิเคราะห์ศักยภาพของกลุ่ม เพื่อหาจุดแข็ง จุดอ่อน โอกาส และอุปสรรค ทั้งนี้ได้ทำการเก็บรวบรวม

จดบันทึกข้อมูล และความเห็นต่าง ๆ เพื่อความครบถ้วนของข้อมูล จากนั้นนำข้อมูลไปวิเคราะห์ เพื่อเตรียมโครงการในการพัฒนาการบริหารจัดการกลุ่มต่อไป

ระยะที่ 3 การพัฒนาการบริหารจัดการกลุ่มและการพัฒนากลุ่ม โดยการจัดให้กลุ่ม ฝ้ายฝายทอมือ ได้มีโอกาสไปศึกษาดูงานยังกลุ่มฝ้ายฝายอื่น ซึ่งมีจุดมุ่งหมายเพื่อให้กลุ่มได้แลกเปลี่ยน ประสบการณ์เกี่ยวกับการบริหารจัดการกลุ่ม ปัญหาในการทำงานร่วมกันของกลุ่ม ที่ทำธุรกิจแบบ เดียวกัน ทำให้กลุ่มได้บูรณาการร่วมกับประสบการณ์ของตน และสามารถนำไปปรับประยุกต์ใช้ ในการบริหารจัดการให้เหมาะกับกลุ่มของตน อันจะนำไปสู่การพัฒนาศักยภาพของกลุ่มให้มีความ เข้มแข็งยิ่งขึ้นต่อไป รวมทั้ง เพื่อจะได้สร้างเครือข่ายความร่วมมือระหว่างกันต่อไปในอนาคต นอกจากนี้ ยังได้จัดโครงการย่อย ซึ่งเป็นกิจกรรมเสริมสร้างความรู้ ความเข้าใจในการบริหาร จัดการและการพัฒนากลุ่ม เพื่อเป็นการเสริมสร้างความเข้มแข็งให้กับกลุ่มอีกทางหนึ่งด้วย

ระยะที่ 4 การสรุปผลการวิจัย เป็นการสรุปผลจากการใช้เครื่องมือและกิจกรรมในการ วิจัย ข้อเสนอแนะ ปัญหาและอุปสรรคต่างๆ ในการทำวิจัย เพื่อเป็นแนวทางในการต่อยอดในการ วิจัย หรือปรับปรุงงานวิจัยในครั้งต่อไป

ระยะที่ 5 การติดตามผลการวิจัย หลังการดำเนินกิจกรรมการวิจัย มีการติดตามผลจาก กลุ่มผู้เข้าร่วมโครงการวิจัยว่าสามารถสร้างประโยชน์ต่อการดำเนินธุรกิจชุมชนของกลุ่มหรือไม่ อย่างไร โดยมีนักวิจัย และทีม ให้ข้อคิด แนวทางการปฏิบัติงานและแนวทางแก้ไขปัญหา

ระยะที่ 6 การเผยแพร่งานวิจัย นำข้อมูลที่ได้จากการวิจัยเผยแพร่ในรูปของซีดี วีซีดี เอกสารรายงานการวิจัย ให้กับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง รวมถึงสาธารณชนที่สนใจในการนำเอาข้อมูล จากการวิจัยไปประยุกต์ใช้ให้เกิดประโยชน์ต่อตนเองต่อไป

แผนการดำเนินงานโครงการวิจัย

แผนการดำเนินงานของโครงการวิจัย มีกิจกรรมและระยะเวลาในการดำเนินงานตั้งแต่เดือนธันวาคม 2552 ถึงเดือนพฤศจิกายน 2553 ดังตารางที่ 3.2 ต่อไปนี้

ตารางที่ 3.2 กิจกรรมและระยะเวลาในการดำเนินกิจกรรม

กิจกรรม	ระยะเวลา											
	เดือนและพ.ศ.											
	ธค.	มค.	กพ.	มีค.	เมย.	พค.	มิย.	กค.	สค.	กย.	ตค.	พย.
	52	53	53	53	53	53	53	53	53	53	53	53
1. ศึกษาสภาพบริบทของชุมชนและพื้นที่	☒											
2. ศึกษาการรวมกลุ่ม การจัดการของกลุ่ม และสภาพการดำเนินงานในปัจจุบัน		☒										
3. ศึกษาการจัดการ ปัญหาและความต้องการของกลุ่ม			☒									
4. ทำโฟกัสกรุปเพื่อหาข้อมูลในการจัดทำ SWOT				☒								
5. จัดกิจกรรมระดมความคิดเกี่ยวกับแนวทางแก้ไขปัญหาและการพัฒนาชุมชน					☒							
6. จัดกิจกรรมสร้างความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการจัดการและการพัฒนาชุมชน						☒						

กิจกรรม	ระยะเวลา											
	เดือนและพ.ศ.											
	ธค.	มค.	กพ	มีค.	เมย	พค.	มิย.	กค.	ศค.	กย.	ตค.	พย.
	52	53	53	53	53	53	53	53	53	53	53	53
7. ติดตามผลการจัดกิจกรรม เพื่อใช้ปรับปรุงพัฒนา							☒					
8. จัดกิจกรรมในการพัฒนา กลุ่มและนำไปสู่การ แก้ไขปัญหาของกลุ่ม								☒				
9. สั้งเคราะห์และถอด บทเรียนการดำเนิน โครงการ									☒			
10. เผยแพร่องค์ความรู้ที่ได้ จากงานวิจัยสู่ท้องถิ่น										☒		
11. นำเสนอผลการดำเนิน โครงการแก่กลุ่มหรือ หน่วยงานที่เกี่ยวข้องใน การวิจัย											☒	
12. จัดทำรายงานผล การติดตามประเมินผล โครงการฉบับสมบูรณ์												☒

จากตารางที่ 3.2 แผนการดำเนินงาน กิจกรรม และระยะเวลาในการดำเนินงานของโครงการวิจัยนี้ จะเริ่มตั้งแต่เดือนธันวาคม 2552 ถึงเดือนพฤศจิกายน 2553 โดยเริ่มจากศึกษาสภาพบริบทของชุมชนและพื้นที่ โดยการศึกษาข้อมูลจากเอกสารที่เกี่ยวข้อง การสัมภาษณ์แบบเจาะลึก ทำโฟกัสกรุป และการสังเกต จากนั้น จัดเวทีชุมชน เพื่อศึกษาการรวมกลุ่มและการจัดการของกลุ่ม สภาพการดำเนินงานในปัจจุบัน ปัญหาและความต้องการของกลุ่ม และระดมความคิดเพื่อวิเคราะห์ศักยภาพของกลุ่มด้วยการวิเคราะห์ SWOT ต่อจากนั้น ได้ดำเนินการจัดกิจกรรมเสริมสร้างความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการจัดการและการพัฒนาชุมชน ซึ่งนำไปสู่การแก้ไขปัญหาและพัฒนาศักยภาพของกลุ่มต่อไป นอกจากนี้ ยังได้ทำการประเมินผลการเข้าร่วมกิจกรรมของสมาชิกกลุ่ม แล้วสังเคราะห์และถอดบทเรียน การดำเนินโครงการ เผยแพร่องค์ความรู้ที่ได้จากงานวิจัยสู่ท้องถิ่น นำเสนอผลการดำเนินโครงการแก่กลุ่มและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง จากนั้นจัดทำรายงานผลโครงการวิจัยสมบูรณ์ต่อไป

